

Նա ասաց, թե իր հայրը գնել էր այդ հողը մի քուրդ բեկի այրի կնոջից, որը փողի սաստիկ կարօտութեան մէջ լինելով, ստիպոեցաւ վաճառել իր կալուածքը, եւ իբրեւ իրանց սեփականութեան, նա ազատ էր աղայական տուրքերից: Իմ կարծիքին, թէ լաւ կը լինէր, որ ամէն գիւղացի իր սեփական հողն ունենար, Յասոն պատասխանեց – լաւ կը լինէր, եթէ թողնէին... եւ անելացրուց, – թէ գիւղացիք փող չունեն հող գնելու համար, եւ եթէ գնէին եւս, աղաները նրանց հետ թշնամանում են, սկսում են նեղացնել, կամ ջուր չեն տալիս, կամ սովորացնում են իրանց մարդիկներին նրանց ցանքերը փչացնում են, կալը կամ հունձի դէզերը հրդեհում են, վերջապէս, ամէն միջոցներ գործ են դնում, որ գիւղացին չվստահանայ կալուածատէր լինելու, այլ միշտ մնայ այն կարծիքի մէջ, թէ ինքը առանց աղայի օգնութեան, առանց նորա հովանաւորութիւն, որեւիցէ միջոցով ապրուստ ճարել կարող չէ:

– Քո բարի աչքերով տեսնում ես, – շարունակեց նա, – հորես գօտկումս խրած եմ մի ջուկստ թափանչայ. այնտեղ լծան վրայ կապած է թանկը. ինչո՞ւ համար են դրանք. ես այստեղ վար եմ վարում. ո՞ւմ հետ կռիւ ունեմ, բայց էլի հարկաւոր են. թշնամին ամէն ժամ մեր վզի ետեւէն կանգնած է: Մէկ էլ տեսար, երկու քրոյի ձիաւոր մզրախները ձեռներին, լո-լո՞՞ կանչելով, ձորի մէջէն դուրս եկան, եզները կ'արծակեն եւ կը տանեն. աչքերդ բաց-բաց պէտք է կանգնես եւ մտիկ տաս. շատ-շատ կը սկսես քո գլուխը թակել, որ տարան սիրուն եզներդ, եզուց արօրը վարող չես ունենա...: Բայց քանի սրանք իմ մօտ են, – նա ձեռքը դրեց ատրճանակների վրայ, – ինքը սատանան չի կարայ մօտենալ Յասօի եզներին...

– Միեւնոյնը կարող է պատահել եւ այն մշակների հետ, որոնք վարում են աղայի արտերը:

– Չէ, աղաներն իրանք են թալանում իրանց բանտորներին, բայց թող չեն տալիս ուրիշները մօտենան իրանց խոնարի ծառաներին: Ամէն գազան իր որսը պահպանում է մէկել գազաններից:

– Այդ միեւնոյն է, թէ իրանք եւ թէ օտարները, երկու դեպքում եւս մշակը կողոպտում է:

– Միեւնոյնը չէ: Դու խօս գիտես այն հաւի առակը, որ ամէն օր մի-մի ոսկի հաւկիթ էր ածում իր տիրոջ համար: Մշակը մի այնպիսի հաւ է աղայի համար, աղան մէկ անգամից չէ սպանում հաւին (մշակին), որ նրա փորից խազիւնայ (գանձ) դուրս բերէ. նա թողնում է, որ նա ապրէ, որ ոսկի հաւկիթը շարունակ ստանայ: Բայց աւագակները նրա կեանքին չեն ափսոսում, ուզում են մէկ անգամից հարստանալ եւ սպանում են...